

Verlag mini-symposium 'Hout: het product van de toekomst?'

Inspelen op actuele beleidsontwikkelingen is momenteel de rode draad in de activiteiten van de vereniging rond de voor- en najaarsvergadering. De leden waarderen dat. Deze keer was de actualiteit de ondertekening door minister Cees Veerman van LNV en Kees Faber, voorzitter van het Platform Hout Nederland van de Visie op de Houtproductie, kortweg Houtvisie. Actueel zijn ook de voorbereidingen op Europees niveau van het 7e kaderprogramma voor Onderzoek en Ontwikkeling (2007-2013). 'Forest-Based products', ofwel de 'keten van bosproducten' is een van de thema's waar in geïnvesteerd gaat worden. De opkomst op vrijdag 4 november was groot en de discussie onder leiding van Arno Willems van de Unie van Bosgroepen, dynamisch. De deelnemers werden goed uitgedaagd door de vier inleiders.

Arie Hooimeijer van het Kenniscentrum Papier en Karton en Marco Mensink van de Koninklijke Vereniging van Nederlandse Papier en Kartonfabrieken lichten het Forest-Based sector Technology Platform (FTP) toe. Dit platform gaat over de bijdrage die bos kan leveren aan een duurzame economie. In het FTP heeft de Europese bossector, met eigenaren en verwerkers aan het roer, zelf een visie en onderzoeksagenda voor het aankomende 7e kaderprogramma opgesteld. Europa vindt hout belangrijk in het kader van de 'Biobased-economy', een economie die draait op duurzame grondstoffen. Het FTP is straks ook verantwoordelijk voor de uitvoering van het R&D programma. Hooimeijer en Mensink hebben een coördinerende rol op zich genomen voor de Nederlandse inbreng en zijn actief vanuit de papier- en pulpsector. Voor de afstand tussen bossector en Europa en de bossector en verwerkers was het tekenend dat er in de zaal slechts twee mensen zaten die ooit van deze kaderprogramma's had gehoord.

Voor de papier en kartonsector is de concurrentie in Europa groot. Er zijn nog maar enkele kleine Nederlandse bedrijven en zij moeten echt samenwerken om aan de brood-

nodige innovatie te kunnen doen. De andere Nederlandse bedrijven zijn overgenomen door buitenlandse bedrijven. Papier en pulp is een Europees opererende sector. Het is zomaar mogelijk dat de afzet van papier en pulphout in Nederland verdwijnt, door keuzes die deze bedrijven op Europese schaal maken. De boscigenaren moeten zich daar bewust van zijn en misschien zorgen over maken. Goed nieuws is dat Hooimeijer vanuit de papier en pulp is gekozen als lid van de Europese FTP-taakgroep voor de uitvoering van de strategische onderzoeksagenda. Nederland heeft daarmee een goede ingang in het platform.

Rob van Hoesel is directeur van PKF pallets in Heinenoord, bestuurslid van het Platform Hout Nederland (PHN) voor de Emballage en Palletindustrie Vereniging (EPV) en werkgroep lid van de Houtvisie. Hij noemt het schokkend dat maar 55% van de bijgroei in het Nederlandse bos wordt geoogst. Met zijn bijdrage schokte hij op zijn beurt overigens ook een deel van de zaal. Van Hoesel werkt al vele jaren in de houtsector. Hij ziet de tegenstelling uit zijn studietijd tussen natuurbeheerders en bosbouwers als oorzaak voor een aantal belangrijke en in zijn ogen voor de houtoogst in Nederland slechte ontwikkelingen. Hij noemt het afschaffen van de subsidies voor blessen, het uitvoeren van onrendabele dunningen en traditionele vlaktegewijze aanplant, gekoppeld aan het gebruik van geselecteerd plantmateriaal. Het bestaande bos moest natuurlijk worden verjongd. Nieuwe subsidieregelingen sloten kapvlaktes groter dan een halve hectare zelfs uit, met als gevolg de hogere oogstkosten en dus lagere houtopbrengsten. Echter gewoon houtteelt, bijvoorbeeld de teelt van beuk op landgoed Middachten, kan in zijn ogen ook mooie natuur zijn. Natuur, recreatie en houtoogst zijn niet tegenstrijdig bij duurzaam bosbeheer maar vullen elkaar volgens hem juist aan.

Van Hoesel noemt het tot stand komen van de Houtvisie een kentering omdat deze problemen weer bespreekbaar worden. Het is een gedurfde stap van het Ministerie van LNV. Tenslotte vraagt hij aandacht voor het zogenaamde concept van de full-servicecontracten. Dat soort contracten stimuleren de samenwerking tussen boscigenaren die gericht zijn op houtoogst.

KNBV-voorzitter Jaap Kuper concludeert vanuit

zijn ervaringen als boscigenaar/beheerder dat met de oogst van hout redelijk geld is te verdienen. Hij rekent de aanwezigen voor aan de hand van zijn eigen bos en geeft drie gouden regels, 1) kies voor houtoogst, 2) reken goed en 3) laat na wat niet nodig is. Als een eigenaar regel 2 en 3 niet goed naleeft, zal hij onnodige kosten maken, waardoor de exploitatiemarge kleiner wordt. Een belangrijke belemmering voor een grotere houtoogst, aldus Kuper, is dat de mensen die van houtexploitatie leven, de houtoogst niet bepalen. Zij die het meest belang hebben bij een toename van de oogst, hebben er nauwelijks invloed op.

Zomaar wat opmerkingen uit de discussies:

Marco Mensink: Als Nederlandse boscigenaren meer met de markt willen doen zouden ze zich moeten organiseren en één aanspreekpunt is ook belangrijk.

Simon Klingen: Bosbouw blijft lange termijn en het is in het verleden gebleken dat voorspellingen over de markt op dat soort termijn helemaal niet uitkomen en dat toewerken naar een bepaalde toekomstige vraag grote risico's heeft. Richt je op gemengd oud bos met zware kwaliteitsstammen en de rest merk je vanzelf wel.

Roelie Roelfsema ziet de markt voor goed zaaghout bij kleine zagerijen in Nederland niet verdwijnen. Zeker niet voor goed en zwaar zaaghout: richt je gerust op dikke kwaliteitsstammen, daar wordt het bos ook mooi van.

Boscigenaar *Willem de Beaufort* vindt dat als je als boscigenaar kiest voor houtoogst, het wel belangrijk is om samen te werken met de afnemers en klanten en te weten wat de ontwikkelingen in de markt zijn.

Rino Jans van de Unie van Bosgroepen ziet de voordelen van samenwerken, zeker bij gecombineerde afzet van kleinere boscigenaren maar waarschuwt ook dat samenwerking geen panacee is. Het moet een duidelijk doel dienen.

Kees Boon van de AVIH geeft aan dat de bossector alert moet zijn en goed moet communiceren. De AVIH moet nu bijvoorbeeld richting VROM aangeven welke hout uit

productiebossen komt. Immers iets wat niet doelbewust geproduceerd is, wordt aangemerkt als een afvalstof. En, dat heeft de nodige consequenties.

Marco Mensink: Boseigenaren ga met z'n allen in een kring staan en kijk naar buiten.

Job de Klein: Bosbeheerders en eigenaren in Nederland zijn niet zo erg bezig met het voeren van een bedrijf maar veel meer met het realiseren van gewenste bosbeelden. Deze observatie komt van Heiner Schanz. Dit speelt een belangrijke rol in de opstelling van de bossector (bestaat die eigenlijk wel??) ten opzichte van de aangesneden thematiek.

Het loont in Epe

Onder leiding van beheerder Rob Philipsen bewonderen we aan het einde van de dag de gemeentebossen van Epe. Philipsen voert daar al vele jaren het beheer en houtproductie heeft hem altijd na aan het hart gelegen. Maar ook de andere functies van het bos hebben zijn aandacht. We zien volgens Philipsen niet zijn fraaiste mengingen, maar het bos mag er toch zijn. We zien mengingen van douglas met lariks, fijnspar, beuk, berk en grove den. Toekomstbomen worden er in een vroeg stadium opgesnoeid. Maar loont dat wel? De houthandelaren zullen het later zeker weten door het huidige gebruik van snoeicertificaten. Philipsen is ervan overtuigd dat het loont, want op dit moment wordt fijn betakt hout van douglas uit dunningen in Epe nog altijd beter betaald dan grof betakt. In de discussie komen verschillende opvattingen naar voren over het al dan niet "goed rekenen". Als je het bosbedrijf ziet als een 'going concern' dan loont het, blijkt hier. De winst van de goede houtprijzen nu, wordt geïnvesteerd in kosten voor het bereiken van mooi zaaghout later. Bij de bevolking in Epe lijkt het fenomeen productiebos ook draagvlak te hebben. Een lokale journaliste heeft het productiebos ontdekt en schrijft regelmatig positieve artikelen over het beheer en het bos.

Wie de presentaties uit het minisymposium nog eens na wil lezen kan terecht op de www.KNBV.nl.

Irma Corten en Boudewijn Swart van de KNBV-activiteitencommissie

Lobbyen of hobbyen

De KNBV organiseerde rondom haar najaarsvergadering in oktober een interessante dag in de bossen van de gemeente Epe. Het centrale thema was het bevorderen van de houttoegst. De gemeentebossen waren wat dat betreft een goede locatie. Hier staan veel dikke bomen nog dikker te worden, en ik hoop nog voor vele jaren. Het was een gemeleerd gezelschap: mannen van de VNP-groep (Vereniging Nederlandse Papier- en Kartonfabrikanten) in strakke pakken, een KNBV-bestuur gedeeltelijk in jeans en met een open boord, beroepsmatige bosbouwers, een houthandelaar en een stel hobbyisten. Een hoop ervaring bij elkaar; een gezellig reunie-gehalte. De ledenvergadering verliep vlot, waarna in een symposium het vuurwerk van de mooie pakken kwam. Wat werd ons bosbouwers voorgehouden? Wij Nederlandse bosbouwers moeten de bosbouw groter zien. We moeten naar Brussel. Want in Brussel vertellen ze ons hoe de toekomst er uit ziet, en in Brussel liggen de centjes op ons te wachten. Volgens spreker Rob van Hoesel is het 5 voor 12. Als we niet snel in actie komen, gaan we de boot missen. Er wordt nu 850.000 m³ per jaar geogst; dat moet naar 1,2 miljoen m³. Werk aan de winkel!

Hoezo groter zien en over welke boot hebben we het? Met onze 1,2 miljoen m³ hebben we het op Europese schaal gezien toch over peanuts? Vergeet niet beste lezer, naast ons zit Duitsland met 35 miljoen m³ kap per jaar, Polen met 25 miljoen m³, België, Luxemburg, Frankrijk met 40 miljoen m³, Scandinavië met ongeveer 100 miljoen m³. Een beetje verder naar het oosten is de houtvoorziening voorlopig eindeloos, daar komen de industrieën te staan, en het kant en klare product wordt hier op de stoep neergekiperd.

En hoezo toekomst? Hebben we daar Brussel voor nodig? Met een papierfabriek en een grote zagerij zijn we nu nog goed bedeed. Maar over 20 of 25 jaar is het in Nederland afgelopen met het groot verwerken van rondhout. Het bulkhout zal zijn weg nog wel blijven vinden, want dat wordt kort bij de deur afgezet. En ook het zwaardere hout zal zijn weg verder

in Nederland en zijn grensstreken vinden. De kleine vakzagerijen (800 tot 10.000 m³) vertonen een normaal economisch beeld: langzaam omvallen en weer opstaan. Kijk de laatste tien jaar maar eens naar de mobiele zagerijen. Circa twintig stuks draaien er, die leveren met elk 1200 m³ per jaar samen 24.000 m³ hoogwaardig product.

Gaat door Europa die boom harder groeien? Ja, die centjes uit Europa, daar kun je veel mee, mits die op de goede plaats terecht komen en direct voor het bos ter beschikking komen. De realiteit van nu is echter dat subsidie halverwege aan de strijkstok blijft hangen. Er zijn subsidies voor omvorming naar natuur, voor het bestrijden van exoten, voor dooie bomen, voor FSC, voor bosgroepen, voor natuurorganisaties, het vreet allemaal maar geld. En die mooie pakken maar verder lobbyen. Voor het bos? De boom gaat rustig op zijn eigen houtje verder en denkt waarschijnlijk, wat een poppekast. Neen, u raadt het, die mooie pakken lobbyen vooral voor zichzelf.

Ook KNBV-voorzitter Jaap Kuper hield die dag een presentatie. Ik sluit me graag aan bij zijn stellingen: "Maak geen overbodige kosten, doe niet wat niet nodig is en houdt het eenvoudig". Goede adviezen van een door ervaring rijker en milder geworden bosbouwer. Mijn boodschap aan bosbeheerders: plant goed gebruikshout aan: douglas, lariks, fijnspar, eik, es en beuk van goede kwaliteit, en bevoordeel dat hout bij dunningen. De rest, grove den en berk redt zichzelf prima. En mijn boodschap aan de overheid: Den Haag wordt eens wakker, laat de centjes daar terecht komen waar ze horen. Geef bosbezitters een subsidie op een kapquotum. Want daarmee wordt nog steeds dat mooie stukje hout afgeleverd. De heer Philipsen van de gemeente Ede liet ons dat zo prachtig zien op deze najaarsbijeenkomst. Zijn goed betaalde hobby geeft revenuen. Als afsluiter: vraag en aanbod bepalen de prijs, dat is de markt! Helaas, de mooie pakken waren bij de buitenexcursie in mist opgegaan.

Roelie Roelfsema